

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з наукової роботи
та інноваційної діяльності
Національного університету біоресурсів
і природокористування України
доктор сільськогосподарських наук,
професор

Оксана ТОНХА
2026 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
Буцмака Артема Юрійовича
на тему: **«Правове забезпечення екологічної інформації»**,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності **081 «Право»**
галузі знань **08 «Право»**

Витяг з протоколу №1 фахового семінару кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України від «20» лютого 2026 року.

Присутні члени фахового семінару кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України: В. В. Ладиченко, завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, доктор юридичних наук, професор, гарант освітньо-наукової програми «Право», голова фахового семінару; В. М. Єрмоленко, завідувач кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука, доктор юридичних наук, професор; О. В. Гафурова, професор кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука, доктор юридичних наук, професор, експертка; Л. В. Міхневич, професор кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука, доктор юридичних наук, професор; Т. М. Кондратюк, доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука, кандидат юридичних наук, доцент; Т. С. Новак, доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука, кандидат юридичних наук, доцент, експертка; І. М. Єрмоленко, завідувач кафедри теорії та історії держави і права, кандидат юридичних наук, доцент; І. В. Лучко, старший викладач кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука, доктор філософії зі спеціальності «Право».

Інші присутні на засіданні фахового семінару кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України: А. Ю. Буцмак, здобувач ступеня доктора філософії.

Порядок денний: обговорення основних наукових результатів дисертації **Буцмака Артема Юрійовича** на тему: **«Правове забезпечення екологічної інформації»**, поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

Тему дисертації затверджено вченою радою юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 3 від «19» листопада 2019 року).

Дисертацію виконано на кафедрі аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України **Єрмоленко Володимир Михайлович**, завідувач кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Слухали: доповідь здобувача А. Ю. Буцмака про основні положення дисертації. Дисертацію присвячено правовому забезпеченню екологічної інформації, оскільки екологічна інформація є одним з найважливіших засобів забезпечення природних прав населення на належні умови життя і здоров'я.

Визначено, що первісною щодо поняття екологічної інформації, його субстратом є категорія «інформація», зміст якої наразі досить детально розкритий у науковій літературі та законодавстві, особливо зважаючи на виокремлення комплексної галузі інформаційного права, супроводжуване накопиченням масиву відповідного законодавства та теоретичного обґрунтування. При цьому інформація є родовим поняттям, щодо якого екологічна інформація виступає видовим, переводячи його у площину конкретної предметної сфери, якою є екологічна. Відповідно до ч. 1 ст. 12 Закону України «Про інформацію» екологічна інформація належить до інформації довідково-енциклопедичного характеру. Водночас наведене положення прямо суперечить ст. 10 цього Закону, яка розмежує інформацію довідково-енциклопедичного характеру та інформацію про стан довкілля (екологічну інформацію). Водночас, слід констатувати нетотожність дефініцій «довкілля» та «навколишнє природне середовище» на фоні тотожності понять «довкілля» та «навколишнє середовище», оскільки довкілля, як і навколишнє середовище, включає всі штучні та природні об'єкти, що оточують людину, тоді як навколишнє природне середовище охоплює лише природну складову довкілля (навколишнього середовища). Звідси, екологічна інформація – це відомості, насамперед, про стан навколишнього природного середовища.

Видове поняття екологічної інформації, базуючись на загальних ознаках інформації, потребує з'ясування спеціальних ознак, виходячи з визначення, наданого екологічним законодавством, до яких доцільно віднести такі ознаки: 1) невід'ємність інформації про стан навколишнього природного середовища від інформації про стан здоров'я населення; 2) нематеріальна форма екологічної інформації, причому незалежно від фіксації на матеріальних (письмових і аудіовізуальних) чи нематеріальних (електронних) носіях; 3) транспарентність, що характеризує екологічну інформацію з боку прозорості, відкритості, публічності, вільного доступу та участі в державному управлінні; 4) наявність факторів, що впливають або потенційно можуть впливати на складові навколишнього природного середовища. При цьому факторами утворення екологічної інформації є: а) шкідливі речовини (небезпечні хімічні та радіаційні); б) шкідливі відходи (екотоксичні – небезпечні для навколишнього природного середовища та вибухонебезпечні, окиснювальні, легкозаймисті, подразнювальні, токсичні, канцерогенні, корозивні, інфекційні, мутагенні, сенсibilізуючі та радіаційні відходи – небезпечні для людини); в) екологічно небезпечна господарська діяльність; г) адміністративні заходи та адміністративні акти; ґ) міжнародні угоди в галузі навколишнього природного середовища; д) екологічна політика і екологічне законодавство; е) загальнодержавні та регіональні програми екологічного розвитку.

Уже сама наявність категорії екологічної інформації логічно передбачає необхідність виокремлення інформаційної функції екологічного права, зміст якої полягає у доведенні публічною владою до відома населення країни відомостей про: 1) стан навколишнього природного середовища; 2) потенційні загрози екологічній безпеці; 3) екологічні права та обов'язки суб'єктів екологічних правовідносин; 4) сучасний стан екологічного законодавства і перспективні напрями його розвитку. При цьому правове забезпечення екологічної інформації слід розглядати як створення за допомогою безпосередньо юридичних засобів (належного законодавства і механізму реалізації норм законодавства) і супутніх засобів (методологічно-доктринальних) необхідних і належних умов для задоволення потреб у екологічній інформації.

У змістовному плані екологічна інформація – це відомості про стан навколишнього природного середовища і здоров'я населення, тоді як у правовому вимірі остання об'єктивується як суб'єктивне право, причому, насамперед – суб'єктивне інформаційне право.

Категорія інформаційних прав символізує їхню об'єктивну природу як потенційних можливостей, тоді як суб'єктивне право на інформацію трансформує ці можливості в межі вільної поведінки певного суб'єкта щодо інформації. При цьому для позначення об'єктивного аспекту достатньо його змістовної характеристики як можливостей набуття, користування, розпорядження і захисту інформації, тоді як суб'єктивне право на інформацію змістовно складається з відокремлених блоків прав на власні дії, чужі дії та звернення за захистом до уповноважених органів.

Право на екологічну інформацію та право на доступ до екологічної інформації слід розрізняти на основі суб'єктного критерію. Якщо правом на екологічну інформацію наділене все населення країни, то право на доступ до екологічної інформації пов'язується з конкретним суб'єктом і варіюється залежно від потреб останнього в різних видах інформації. Такими суб'єктами можуть бути фізичні та юридичні особи в приватно-правовому розумінні, а також органи державної влади та місцевого самоврядування, громадські об'єднання та інші держави в публічно-правовому аспекті їх ідентифікації. Право на доступ до екологічної інформації однозначно не може бути природним, а тим більше основним екологічним правом, виконуючи лише забезпечувальну функцію для реалізації природних екологічних прав. Це забезпечувальне право, що забезпечує реалізацію та захист природних екологічних прав людини на безпечне для життя та здоров'я навколишнє природне середовище. Звідси випливає належність права на доступ до екологічної інформації до групи соціальних забезпечувальних прав.

Правове забезпечення екологічної інформації є субінститутом правового інституту екологічного управління. Водночас таке становище не виключає в подальшому переходу цього субінституту на наступний інституційний рівень, виходячи зі стрімкого розвитку інформаційної складової суспільного прогресу, який спостерігається наразі в світі, який вже призвів до появи сучасної галузі інформаційного права.

З огляду на виконання зацікавленою громадськістю спеціальної функції – участь у прийнятті управлінських рішень, її права значно розширені у порівнянні із правами широкої громадськості, так само розширено коло інформації, до якої мають доступ її представники. Так, вона повинна мати доступ до всієї наявної інформації як на момент початку процедури оцінки впливу на довкілля, так і відомостей, які стали відомими у процесі прийняття рішення. При чому Конвенцією рекомендується створити національним юрисдикціям мінімальний перелік інформації, яка стосується прийняття конкретного рішення, доступ до якої являється безумовним. Будь-які рішення про не розкриття певної інформації мають містити чітке та прозоре обґрунтування такої відмови. Загальні підстави для відмови у розкритті такої інформації є недостатніми. До інформації, яка надається зацікавленій громадськості у процесі прийняття управлінських рішень, не висуваються вимоги щодо її точності і необхідності здійснення перевірок, навпаки, наявність у розпорядженні органів влади не обробленої і не перевіреної інформації не може бути підставою для відмови у наданні такої інформації або відкладення у її наданні. Оскільки у процесі прийняття рішень громадськість має доступ до спеціальної, передусім технічної інформації, на органи державної влади покладаються додаткові зобов'язання з метою подолання бар'єрів розуміння інформації.

Відповідно до положень Конституції України в умовах воєнного стану в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам можуть встановлюватись додаткові обмеження окремих конституційних прав і свобод, у тому числі права на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Аналіз нормативних документів, якими введено воєнний стан в Україні, свідчить, що на даний час відсутні законодавчі норми, які б обмежували права на звернення і на доступ та поширення інформації про стан довкілля та якість харчових продуктів. Водночас, з огляду на місце знаходження та умови роботи конкретних органів влади надання екологічної інформації може бути затруднене з об'єктивних причин, з огляду на що рекомендується активно застосовувати такі засоби як відстрочка і призупинення розгляду інформаційних запитів.

Судовий захист порушеного права на отримання екологічної інформації пов'язаний з дослідженням судом права на звернення до суду, що означає наявність порушеного права, свободи або інтересу, належні конкретному заявнику на момент звернення до суду. Таке

порушення має бути реальним. Оскільки екологічні інформаційні права відносяться до колективних прав, за їх захистом може звернутися будь-яка особа, навіть чий індивідуальні права у конкретний час і місці не були порушені. Особа при зверненні до суду за захистом порушеного права не обмежена способами захисту, які передбачені чинним законодавством, головний критерій, який ставиться до такого захисту – можливість реального поновлення порушеного права. Також, суд не обмежений посиланнями сторін на конкретні норми права, а діючи на підставі верховенства права та використовуючи принцип «суд знає закони» може самостійно застосувати необхідні норми права з метою ефективного поновлення порушеного права.

Незважаючи на те, що у Європейській Конвенції з прав людини жодне екологічне право людини у чистому вигляді не знайшло своє відображення, з плином часу Європейський суд з прав людини розповсюдив, зокрема статті 8, 10 Конвенції, на екологічні спори. Нині ЄСПЛ до всіх справ, які стосуються права доступу до інформації застосовуються такі чотири критерії, за якими обмеження доступу до інформації може визнаватися втручанням у реалізацію свободи вираження поглядів: мета запитувача або обґрунтування необхідності отримання конкретної інформації; природа (характер) запитуваної інформації; роль запитувача, який здатен використати інформацію в суспільних, а не лише власних інтересах; готовність та зафіксованість інформації, тобто наділення інформації конкретної форми. Фактично ЄСПЛ визнає порушення права на інформацію лише в ті випадки, коли відмовивши запитувачу в доступі, державні органи створили такі перешкоди, які за своєю суттю є аналогічними цензурі.

Наразі в Україні існують три окремі способи врегулювання спорів у сфері доступу до публічної інформації: 1. оскарження рішень розпорядників керівнику розпорядника або до вищого органу, у разі їх наявності, які можуть розглянути питання про притягнення до відповідальності особу, яка допустила порушення; 2. оскарження рішень розпорядників до суду, який повноважний приймати рішення щодо суті справи (тобто визначати, чи правомірною була відмова розпорядника надати доступ до інформації у порядку, передбаченому законом), та 3. оскарження рішень розпорядників до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, представники якого складають протоколи про факти порушення права на доступ до інформації, котрі своєю чергою є підставою для накладення судом адміністративного стягнення.

Сьогодні в Україні відсутній інституційно спроможний, незалежний орган, який би здійснював ефективний контроль за виконанням розпорядниками законодавства у сфері доступу публічної інформації та міг реально поновити порушені інформаційні права. З огляду на важливість швидкого поновлення порушених інформаційних екологічних прав Рекомендаціями Комітету міністрів Ради Європи виокремлені такі альтернативні засоби врегулювання спорів: внутрішній перегляд, примирення, медіація, урегулювання шляхом переговорів та арбітраж, які можуть застосовуватися до судового розгляду або бути застосовані під час слухань справи.

При сучасному розвитку інформаційних технологій на першому місці стоїть розроблення та прийняття національної державної стратегії, спрямованої на просування електронних інструментів для полегшення адміністративних процесів і послуг таких як «електронний уряд», «відкритий уряд», «відкриті дані», «відкрита наука» та «цифрова трансформація», оцифрування екологічної інформації та її надання громадськості через Інтернет; такі бази даних, реєстри, переліки, кадастри та інші ресурси, що містять екологічну інформацію, мають постійно наповнюватися, оновлюватися в цифровій формі. Ця система має бути гарно структурованою відповідно до тематичних рубрик. Особлива увага має бути приділена бар'єрам у отриманні екологічної інформації. На практиці до таких відносять: мовний бар'єр; високі витрати на підключення до мережі Інтернет та поганий зв'язок; відсутність комп'ютерної грамотності та інклюзивності при використанні цифрових технологій та електронних інформаційних інструментів для сприяння реалізації своїх прав відповідно до Конвенції групами та спільнотами, які перебувають у вразливому становищі, щодо можливості використання матеріалів, які отримані в електронному вигляді у порівнянні

з матеріалами, які отримані від представників влади (забезпечення рівної значущості отриманих матеріалів у електронному вигляді).

Здобувачеві було поставлено вісім запитань, на які доповідач надав обґрунтовані відповіді та пояснення.

Виступили:

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України В. М. Єрмоленко, який зазначив, що за період навчання в аспірантурі А. Ю. Буцмак набув теоретичних знань, умінь, навичок та компетентностей, достатніх для вирішення наукових і практичних завдань у праві, провів власне наукове дослідження. Результати, отримані в ході дослідження, мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. У процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи дисертант проявив себе як самостійний, наполегливий, відповідальний, високоерудований науковець, який уміє поставити і вирішити складні наукові завдання, володіє методами наукових досліджень, комунікаційними та іншими компетентностями, що дозволяють йому цілісно, у логічній послідовності представляти результати власних досліджень, публікувати їх у відповідних наукових виданнях, обговорювати у науковій спільноті, обґрунтовувати та відстоювати власні наукові досягнення.

Експерти:

Гафурова О. В., доктор юридичних наук, професор, відмітила, що зміст роботи цілком відображає основні положення дисертації. Дисертаційне дослідження не містить порушень академічної доброчесності. Результати наукової роботи повно викладені в опублікованих здобувачем наукових публікаціях. Особливо підкреслено значну цінність та актуальність рецензованої наукової праці, її теоретичне й прикладне значення. На основі аналізу дисертації експерткою запропоновано дати їй загальну позитивну оцінку, як такої, що відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, та рекомендувати дисертацію для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

Новак Т. С., кандидат юридичних наук, доцент, відмітила, що зміст роботи цілком відображає основні положення дисертації. Дисертаційне дослідження не містить порушень академічної доброчесності. Результати наукової роботи повно викладені в опублікованих здобувачем наукових публікаціях. На основі аналізу дисертації експерткою запропоновано дати їй загальну позитивну оцінку, як такої, що відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, та рекомендувати дисертацію для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

В обговоренні результатів дисертації взяли участь: В. В. Ладиченко, доктор юридичних наук, професор; О. В. Гафурова, доктор юридичних наук, професор; Л. В. Міхневич, доктор юридичних наук, професор; Т. С. Новак, кандидат юридичних наук, доцент; І. М. Єрмоленко, кандидат юридичних наук, доцент.

Виступаючі вказали на актуальність теми дисертаційного дослідження, обґрунтованість і достовірність отриманих результатів, що базується на достатній джерельній та методологічній основі, наявності достатньої кількості нових наукових даних, що мають наукову новизну та важливе теоретичне і практичне значення, відповідності вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової

спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року.

Було підтримано пропозицію експертів щодо рекомендації для подання дисертації А. Ю. Буцмака до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

Постановили: заслухавши та обговоривши дисертацію **Буцмака Артема Юрійовича** на тему **«Правове забезпечення екологічної інформації»**, члени фахового семінару кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України ухвалили:

1. Актуальність теми дисертації. Дисертацію А. Ю. Буцмака присвячено правовому забезпеченню екологічної інформації. Саме завдяки своєчасному, повному отриманню достовірної екологічної інформації можливо забезпечити досягнення принципів сталого розвитку і реалізації природних екологічних прав людини, серед яких провідну роль посідають право на здорове оточуюче середовище, екологічну безпеку, збереження природи для прийдешніх поколінь. Між тим, питання правового забезпечення екологічної інформації досі визначені недостатнім рівнем розроблення теоретичних аспектів цієї проблематики, а також наявністю правозастосовних проблем, які до того ж посилюються умовами воєнного стану. Таким чином, вирішення проблем правового забезпечення екологічної інформації наділене значним рівнем актуальності, як з погляду сучасності, так і майбутнього, що й зумовило вибір теми дисертаційного дослідження.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами Університету та кафедри. Тема дисертації безпосередньо пов'язана з п. 1.13 Пріоритетних напрямів фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки від 26 березня 2021 р. № 12-21. Дисертаційне дослідження виконано згідно плану науково-дослідної роботи кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України в рамках розкриття окремих аспектів державних бюджетних тем «Організаційно-правові засади сталого розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні» (номер державної реєстрації 0119U100830) та «Правове забезпечення агроекологічного розвитку України в повоєнний період» (номер державної реєстрації 0124U001202).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів та вирішенні конкретного наукового завдання. Здобувачем самостійно здійснено аналіз наукової літератури та законодавчої бази, які стосуються правового забезпечення екологічної інформації. Сформовано комплекс науково обґрунтованих прикладних рекомендацій, направлених на вдосконалення еколого-інформаційного законодавства. Основні ідеї та розробки, практичне значення одержаних результатів, висновки та рекомендації отримано автором особисто. Для аргументації окремих положень дисертації використовувалися наукові праці інших учених, на які зроблено посилання.

4. Достовірність і обґрунтованість отриманих результатів і запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій. Результати дисертаційного дослідження здобувача є достовірними та науково обґрунтованими, що забезпечено належним методичним рівнем проведеного аналізу. У процесі роботи застосовано як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження, що дозволило комплексно охопити предмет дослідження. Для обробки й візуалізації даних використано сучасне програмне забезпечення, що підвищило точність і репрезентативність результатів. Достовірність отриманих даних підтверджена значним обсягом емпіричної бази, а також застосуванням перевірених статистичних методів. Висновки й практичні рекомендації чітко узгоджуються з поставленою метою й завданнями дослідження,

логічно впливають із результатів аналізу, що свідчить про їх аргументованість і практичну цінність.

5. Наукова новизна основних результатів дослідження полягає у виробленні цілісної теоретико-правової концепції правового забезпечення екологічної інформації. У результаті дослідження сформовано нові концептуальні теоретичні і практичні положення, які виносяться на захист:

вперше:

– систематизовано фактори утворення екологічної інформації, до яких належать: а) шкідливі речовини (небезпечні хімічні та радіаційні); б) шкідливі відходи (екотоксичні – небезпечні для навколишнього природного середовища та вибухонебезпечні, окиснювальні, легкозаймисті, подразнювальні, токсичні, канцерогенні, корозивні, інфекційні, мутагенні, сенсibiliзуючі та радіаційні відходи – небезпечні для людини); в) екологічно небезпечна господарська діяльність; г) адміністративні заходи та адміністративні акти; ґ) міжнародні угоди в галузі навколишнього природного середовища; д) екологічна політика і екологічне законодавство; е) загальнодержавні та регіональні програми екологічного розвитку;

– виокремлено інформаційну функцію екологічного права, яка полягає у доведенні публічною владою до відома населення країни відомостей про: стан навколишнього природного середовища; потенційні загрози екологічній безпеці; екологічні права та обов'язки суб'єктів екологічних правовідносин; сучасний стан екологічного законодавства і перспективні напрями його розвитку;

– диференційовано правову природу екологічної інформації на сутнісний аспект, який охоплює її атрибутивні особливості, та змістовний, що визначає місце правового забезпечення екологічної інформації в системі права, тобто її інституційно-правову природу;

– запропоновано розрізнати право на екологічну інформацію та право на доступ до екологічної інформації на основі суб'єктного критерію. Право на екологічну інформацію є абстрактним, потенційним, яким наділяється все населення країни, тоді як право на доступ до екологічної інформації є реальним суб'єктивним правом, здійснюваним конкретним суб'єктом, що передбачає існування звуженого суб'єктного складу через можливість застосування різних видів інформації;

дістали подальшого розвитку:

– класифікація істотних ознак екологічної інформації: 1) це відомості про стан навколишнього природного середовища і про стан здоров'я населення; 2) існування виключно у нематеріальній формі, незалежно від фіксації на матеріальних (письмових і аудіовізуальних) чи нематеріальних (електронних) носіях; 3) визначальною комплексною істотною ознакою є транспарентність, що базується на прозорості, відкритості, публічності, вільному доступі до екологічної інформації та участі в державному управлінні; 4) наявність атрибутивних факторів, що впливають або потенційно можуть впливати на складові навколишнього природного середовища;

– наукова позиція щодо неприйнятності застосування в еколого-правовій доктрині понять «право довкілля» та «довкіллезе право» як аналогів екологічного права з погляду нетотожності їх предметів, що впливає зі змістовної відмінності понять «довкілля» і «навколишнє природне середовище»;

– обґрунтування змістовної відмінності дефініцій «довкілля» і «навколишнє природне середовище» та тотожності понять «довкілля» і «навколишнє середовище», оскільки довкілля, як і навколишнє середовище, включає всі штучні та природні об'єкти, що оточують людину, тоді як навколишнє природне середовище охоплює лише природну складову довкілля (навколишнього середовища), звідки екологічна інформація – це відомості про стан навколишнього природного середовища;

– визначення співвідношення інформаційних прав та права на інформацію у частині того, що категорія інформаційних прав символізує їхню об'єктивну природу як потенційних можливостей, тоді як суб'єктивне право на інформацію трансформує ці можливості в межі вільної поведінки певного суб'єкта щодо інформації. При цьому для позначення об'єктивного

аспекту достатньо його змістовної характеристики як можливостей набуття, користування, розпорядження і захисту інформації, тоді як суб'єктивне право на інформацію змістовно складається з блоків прав на власні дії, чужі дії та звернення за захистом до уповноважених органів;

– співвідношення між часто застосовуваними в юридичній науці поняттями «інституційний» та «інституціональний», яке досі не отримало належних відповідних перекладів аналогів цих термінів, що мають єдиний, причому спільний аналог перекладу з англійської – «institutional», німецької – «institutionelle», французької – «institutionnel», навіть з традиційно найбільш цитованої в юридичній науці латини – «institutionalis», з чого випливає висновок про штучність, надуманість дуалізації єдиного терміну в українській лексиці, скалькульованої з російської, що лише необґрунтовано, без зайвої потреби перевантажує міждисциплінарний понятійно-категорійний апарат. Тому доцільно ототожнити інституційність та інституціональність, віддавши при цьому перевагу в застосуванні першому терміну як більш лапідарному і простішому при вимові, а отже, при застосуванні;

– визначення місця правового забезпечення екологічної інформації в структурі екологічного права як субінституту правового інституту екологічного управління. Водночас таке становище не виключає в подальшому переростання цього субінституту на наступний інституційний рівень, виходячи зі стрімкого розвитку інформаційної складової суспільного прогресу, який спостерігається наразі в світі, який вже призвів до появи сучасної галузі інформаційного права;

удосконалено положення про розмежування понять «екологічна інформація», «інформація про стан довкілля», «інформація про стан навколишнього природного середовища» та необхідність введення єдиного поняття «екологічна інформація», яке узгоджується зі ст. 2 Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція), а також відповідало сьогоденним реаліям.

7. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації. Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено в 11 наукових працях, з яких 3 статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, 8 тез наукових доповідей.

Статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України

1. Буцмак А. Ю. Конвенційні обмеження у реалізації права на доступ до екологічної інформації. *Право. Людина. Довкілля*. 2020. Т. 11. № 2. С. 65–70.
2. Буцмак А. Ю. Міжнародно-правові гарантії реалізації права людини і громадянина на екологічну інформацію. *Право. Людина. Довкілля*. 2021. Т. 12. № 4. С. 62–71.
3. Буцмак А. Ю. Обмеження права на екологічну інформацію. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2023. Т. 1. № 78. С. 345–350.

Тези наукових доповідей

4. Буцмак А. Ю. Співвідношення комерційної таємниці і права на доступ до екологічної інформації. *Економіка, облік, фінанси та право: стратегічні пріоритети розвитку в умовах глобалізації: Міжнародна науково-практична конференція, м. Полтава, 5 грудня 2019 року: тези доповіді*. Полтава, 2019. Ч. 4. С. 27–28.

5. Буцмак А. Ю. Конвенційні обмеження у реалізації права на доступ до екологічної інформації. *Актуальні правові проблеми земельних, аграрних та екологічних відносин в умовах сучасної земельної реформи: науково-практична конференція, м. Харків, 22 травня 2020 року: тези доповіді*. Харків, 2020. С. 47–51.

6. Буцмак А. Ю. Розвиток ідеї широкого доступу громадськості до екологічної інформації в умовах сьогодення. *Екологічне законодавство України через призму його історичного розвитку: Всеукраїнська науково-практична конференція до 60-річчя Закону*

«Про охорону природи Української РСР», м. Київ, 09 квітня 2021 року: тези доповіді. Київ, 2021. С. 167–171.

7. Буцмак А. Ю. Органи державної влади як користувачі екологічної інформації. На сторожі земельного ладу: до 20-річчя Земельного кодексу України»: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 26 листопада 2021 року: тези доповіді. Київ, 2021. С. 295–296.

8. Буцмак А. Ю. Розмежування права на звернення та права на доступ до екологічної інформації через інформаційний запит. Актуальні проблеми земельного, аграрного, екологічного та природоресурсного права: науково-практична конференція, м. Харків, 10 грудня 2021 року: тези доповіді. Харків, 2021. С. 37–40.

9. Буцмак А. Ю. Становлення поняття «екологічної інформації» на території сучасної України. Продовольча та екологічна безпека у воєнний і післявоєнний часи: правові виклики для України та світу: Міжнародна науково-практична онлайн/офлайн конференції, м. Київ, 16 вересня 2022 року: тези доповіді. Київ, 2022. С. 223–226.

10. Буцмак А. Ю. Транспарентність як визначальна істотна ознака екологічної інформації. Правове регулювання забезпечення ядерної та радіаційної безпеки в Україні в мирних умовах та в умовах воєнного стану (до 39-х роковин катастрофи на Чорнобильській АЕС): Всеукраїнська науково-практична конференція, м. Київ, 25 квітня 2025 року: тези доповіді. Київ, 2025. С. 109–111.

11. Буцмак А. Ю. Місце правового забезпечення екологічної інформації в системі екологічного права. Концептуальні засади розвитку земельного, аграрного та екологічного законодавства в умовах кліматичних змін: Всеукраїнський круглий стіл, присвячий 75-річчю від дня народження доктора юридичних наук, професора, академіка НАПрН України Олексія Олексійовича Погрібного, м. Харків, 28 листопада 2025 року: тези доповіді. Харків, 2025. С. 286–289.

8. Апробація основних результатів дослідження. Основні положення і висновки, що містяться в дисертації, систематично обговорювалися на засіданнях кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука, а також вченої ради юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України, а також було оприлюднено на наукових таких зібраннях: Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка, облік, фінанси та право: стратегічні пріоритети розвитку в умовах глобалізації» (м. Полтава, 2019 р.); науково-практичній конференції «Актуальні правові проблеми земельних, аграрних та екологічних відносин в умовах сучасної земельної реформи» (м. Харків, 2020 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Екологічне законодавство України через призму його історичного розвитку: До 60-річчя Закону «Про охорону природи Української РСР» (м. Київ, 2021 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «На сторожі земельного ладу: до 20-річчя Земельного кодексу України» (м. Київ, 2021 р.); науково-практичній конференції «Актуальні проблеми земельного, аграрного, екологічного та природоресурсного права» (м. Харків, 2021 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Продовольча та екологічна безпека у воєнний і післявоєнний часи: правові виклики для України та світу» (м. Київ, 2022 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Довкіллеве законодавство України та захист екологічних прав громадян в умовах євроінтеграції» (м. Івано-Франківськ, 2025 р.); Всеукраїнському круглому столі «Концептуальні засади розвитку земельного, аграрного та екологічного законодавства в умовах кліматичних змін» (м. Харків, 2025 р.).

Ухвалили:

Дисертація здобувача ступеня доктора філософії дисертації Буцмака Артема Юрійовича на тему: «Правове забезпечення екологічної інформації» є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій вирішено конкретне наукове завдання, що полягає у теоретичному обґрунтуванні та наданні практичних рекомендацій щодо удосконалення механізму правового забезпечення екологічної інформації як субінституту екологічного права, що має істотне значення для галузі знань «Право».

Дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року.

З урахуванням наукової зрілості та професійних якостей здобувача Буцмака Артема Юрійовича дисертація на тему: «Правове забезпечення екологічної інформації» рекомендується для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

Рішення прийнято одногосно.

**Головуючий на засіданні фахового семінару
кафедри аграрного, земельного
та екологічного права імені академіка В. З. Янчука
юридичного факультету
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор юридичних наук, професор**

Віктор ЛАДИЧЕНКО

Експерти:

**Професор кафедри аграрного, земельного
та екологічного права імені академіка В. З. Янчука
юридичного факультету
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор юридичних наук, професор**

Олена ГАФУРОВА

**Доцент кафедри аграрного, земельного
та екологічного права імені академіка В. З. Янчука
юридичного факультету
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
кандидат юридичних наук, доцент**

Тамара НОВАК

**Відповідальний за атестацію здобувачів
вищої освіти ступеня доктора філософії**

Сергій БОЯРЧУК